

Akıllı Güç Bağlamında Sadr Hareketi'nin Irak Siyasetinde Zirveye Yükselişi

Hüseyin Acar*

Öz: 1990 yılında Joseph S. Nye'in ortaya çıkardığı yumuşak güç konsepti günümüzde hem pratiği açıklamada hem de akademik alanda yoğun olarak kullanılmaktadır. Nye, karşı tarafın davranışlarını değiştirmede; tehdit, baskı, ekonomik yaptırım gibi sert güç unsurları yerine kültür, değerler ve politikalar üzerinden cazibe yaratıp yanına çekerek yumuşak güç unsurlarıyla da sonuç alınabileceğini belirtir. Daha kesin ve sürdürülebilir sonuçlar için ise sert ve yumuşak güç unsurlarının birlikte kullanımına yani akıllı güç konseptine başvurulması gerektiğini savunur. Sadr ailesi Irak üzerinde özellikle Iraklı Şiiiler üzerinde nesillerdir önemli bir etkiye sahiptir. 1999 yılında ailenin liderliğinin en küçük oğul olan Mukteda es Sadr'a geçmesiyle Sadr Hareketi farklı bir boyut kazanmıştır. Mukteda, Sadr Hareketi'ni devlet dışı silahlı örgüt konumundan 2018 seçimlerinden birinci çıkan koalisyonun lideri konumuna getirmiştir. Bu süreçte Sadr da, Nye'in bahsettiği akıllı güç unsurlarını göreceli de olsa başarılı bir şekilde kullanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mukteda es Sadr, Sadr Hareketi, Yumuşak Güç, Akıllı Güç, Joseph Nye

* Yüksek Lisans, Polis Akademisi, Uluslararası Güvenlik Bölümü, hsynacar541@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1577-5269.

Rise of the Sadrist Movement to the Top in Iraqi Politics in the Context of Smart Power

Hüseyin Acar

Abstract: The soft power concept created by Joseph S. Nye in 1990 is now used extensively both in explaining practice and in the academic field. Nye, in changing the other party's behavior; He states that instead of hard power elements such as threats, pressure, economic sanctions, results can also be achieved with soft power elements by creating attraction through culture, values and policies. He argues that for more precise and sustainable results, the use of hard and soft power elements, that is, the smart power concept, must be applied. The Sadr family has had a significant influence on Iraq, especially on Iraqi Shiites for generations. In 1999, when the leadership of the family passed to Muqtada es Sadr, the youngest son, the Sadrist Movement gained a different dimension. Muqtada has transformed the Sadrist Movement from the position of a non-state armed organization to the leader of the coalition that came first in the 2018 elections. In this process, Sadr used the smart power elements mentioned by Nye, albeit relatively, successfully.

Key Words: Muqtada al-Sadr, Sadrist Movement, Soft Power, Smart Power, Joseph Nye

Giriş

Güç elde edebilme, güçlü olma arzusu insanlığın var oluşundan beri mevcuttur. Küresel politikada güç kavramı pek çok olayı açıklarken detaylıca kullanılmaktadır. Nye, güç kavramını salt materyalist düzeyde ve devlet üzerinden ele almanın yetersiz olduğunu savunur. Bu doğrultuda ortaya çıkardığı yumuşak güç konseptiyle güç konseptini geleneksel görüşün ötesinde bir noktada inceler. Makalenin ilk bölümünde Joseph Nye'in geliştirdiği yumuşak güç konsepti üzerinde durulacaktır. Kavramın ortaya çıkışı, Nye'in yumuşak ve sert güç ayrımı, yıllar içerisinde konseptte getirdiği açıklamalar, bu görüşlere gelen eleştiriler, liderlik miti ile kavramların özdeşleştirilmesi ve güncel çalışmalarında üzerinde durduğu akıllı güç konsepti incelenecektir.

Makalenin ikinci bölümünde ise Sadr Hareketi'nden bahsedilecektir. Mukteda es Sadr (metnin akıcılığı için Mukteda ve Sadr kelimeleri değişmeli olarak kullanılacaktır), babasının ve abilerinin ölümüyle beklenmedik şekilde ailenin lideri konumuna gelmiştir. Sadr'ın liderliği başlarda pek çok kişi tarafından benimsenmemiş, yetersiz olduğu fikri yayılmıştır. Mukteda'nın vizyonu; dış etkilere bağımsız, maddi ve siyasi yolsuzlukların yaşanmadığı, mezhepçi ayrılmaların kültür ve tarih üzerinden önlenerek önüne geçildiği birleştirici Iraklılık söyleminden oluşuyordu. Mukteda bu vizyonuyla bölge halkının hayranlığını kazanmış, eleştirilerin önüne geçerek etki alanını genişletmiştir. 2003'te Mehdi Ordusu'nu kurarak, kendine askeri güç kazandırmış ve hareketi devlet dışı silahlı aktör konumuna getirmiştir. Mukteda zaman içinde sert ve yumuşak güç araçlarını dengeli, kullanarak akıllı güç stratejisini izlemiş, etkili bir lider haline gelmiş ve hareketi 2018 seçimlerinden birinci çıkan siyasi oluşuma taşımıştır.

Sonuç bölümünde ise, Sadr'ın 2018 seçimlerinden birinci çıkan koalisyonun lideri olmasını sağlayan adımlar ve Nye'in formüle ettiği akıllı güç stratejisinin bağıntıları işlenecektir. Zaman zaman Mehdi Ordusu askeri ve ekonomik kapasitesini, sert güç araçlarını kullanarak; zaman zaman da ahlak, kültür ve kullandığı politikalar, söylemler üzerinden yumuşak güç araçlarıyla kitleleri yanına çektiğinden bahsedilecektir. Sadr'ın izlediği adımların aslında Nye'in tavsiye ettiği akıllı güç kavramının başarılı bir uygulaması olduğu gösterilecektir.

Günümüz Irak siyasetini okumak, Sadr Hareketi'ni bilmeden imkansızdır. Sadr Hareketi'ni konu alan, ilerleyişini inceleyen akademik çalışmalar uluslararası alanda oldukça sınırlı sayıdadır. Bu açıdan çalışma, Irak siyasetinin daha efektif değerlendirilmesine katkıda bulunmayı, var olan akademik boşluğun gelişimine katkı sağlamayı ve kendinden sonraki çalışmalara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır.

Güç Kavramı

Güç kavramı uluslararası politikalarda her zaman detaylıca çalışmaların yapıldığı bir kavramdır. Farklı yollar ve farklı amaçlar doğrultusunda uluslararası ilişkiler aktörleri güç elde etmek ister. Güç konseptinin nasıl tanımlanacağı, nasıl çalışılacağı, nasıl ölçüleceği uluslararası alanda halen üzerine tartışılan bir konudur. Robert O. Keohane ve Joseph Nye (1977, s. 11), güç için anlaşılmaz (elusive) bir konsept, Hans J. Morgentehau (1964, s. 27), siyasal bilimlerin en zor ve tartışmalı problemlerinden biri, Robert Gilpin (1981, s.13), uluslararası ilişkilerin en sıkıntılı, kafa karıştıran (troublesome) alanlarından biri, Kenneth N. Waltz (1986, s. 333) ise, Realist teorilerin uluslararası politikayı açıklamada kullandığı anahtar bir konsept olarak görürken, uygun ve tam bir tanımın hala da tartışma konusu olduğunu belirtir. Nye güç kavramı için şunları söylemiştir; güç, aşk gibidir, deneyimlenmesi, tanımlanmasından ve ölçülmesinden daha kolaydır. Birinin hedef ve niyetlerini gerçekleştirebilme yeteneğidir. Sözlük de bize, gücün bir şeyler yapabilme ve diğerlerini kontrol etme olduğunu söyler (Nye, 1990a, s.177). Güç, kimi araştırmacılara göre etki, kimilerine göre kapasite, kimilerine göre amaç ya da bazılarınca da amaca ulaşmada kullanılan bir araçtır. Güç için sade ve öz bir tanım yapmak gerekirse güç, davranışlarda istenilen yönde değişiklik yaratabilecek kapasite ve etkidir. Gücü nasıl elde edeceğimiz, hangi kaynakları kullanıp nasıl bir yol izleyeceğimiz üzerine ise farklı görüşler mevcuttur.

Güç, geleneksel (Realizm ve Liberalizm) teorilerce daha somut kavramlar üzerinden işlenilegelmiştir. Kavram, uzun yıllar boyunca Realizm etrafında değerlendirilmişti. Realist teori kendi içinde kimi noktalarda farklılaşsa da güç kavramı için genel bakış açısı materyalistik düzeydedir. Realizmde güç dendiği zaman, devletler ve onların askeri kapasiteleri öne çıkan unsurlardır. Realist yaklaşımlarca güç şiddet odaklı sonuçlar doğuracak yöntemleri işaret eder. Hatta saldırgan Realizmin temsilcilerinden olan John Mearsheimer (2001), 'anarşik ortam içerisinde yaşayan devletlerin, her fırsatta askeri kapasitelerini sürekli arttırması gerektiğini bunun tehditlere karşı en etkili savunma' olduğunu iddia eder. Liberal yaklaşım ise gücün sadece şiddet odaklı veya savaş odaklı değil ekonomik unsurlarla da elde edilip, korunabileceğinden bahseder. Geleneksel teoriler dışında diğer yaklaşımlar (Eleştirel Teori, Kopenhag Okulu, Sosyal İnşacılık, Feminizm) ise bakış açılarına yapı, kültür, fikirler ve hatta kimi yaklaşımlar duyguların da altını çizerek geleneksel yaklaşımlardan farklılaşmaktadır.

Yumuşak Güç Konsepti ve Gelişimi

Yumuşak güç kavramı ilk kez Joseph S. Nye tarafından 1990 yılında *Bound To Lead: The Changing Nature Of American Power* başlıklı kitabında kullanılmıştır. Kitap o dönemde Amerikan gücünün düşüşte olduğu iddiasına karşıt argümanlar sunarak bu görüşü çürütmeyi amaçlamıştır. Nye, Amerika Birleşik Devletleri

(ABD)'nin kültür, ideoloji ve kurumlar gibi maddi/somut olmayan alanlarda da güçlü olduğunun altını çizerek sadece maddi, somut varlıklarla gücün değerlendirilmesinin eksik bir yorum olacağını savunmuştur (Baldwin, 2016, s. 164). Yumuşak güç kavramı bu dönemden sonra giderek popülerleşmiş ve uluslararası ilişkilerde kendine yer edinmiştir. Nitekim Nye da kavramı daha sonraki eserlerinde sıkça ele almış ve daha detaylı işlemiştir.

Yumuşak güç, normal koşullarda yapılmayacak olan bir hususun yapılmasını dikte eden emretme ve zorlama gücünün aksine (Dahl, 1957, s.204; Lukes, 1974, s. 16-17) diğerlerinin, kendi isteklerimizi istemelerine yardım eden anlamına gelen 'co-optive power' veya 'indirect power' olarak tanımlanmıştır (Nye, 1990b, s. 188; Nye, 1990c, s. 166). Yumuşak güçte askeri ve/veya ekonomik bir zorlama yoktur. Karşı tarafın, değerleriniz, kültürünüz, kullandığınız söylem gibi unsurlarla size hayranlık beslemesini ve bu doğrultuda sizi takip etmesini sağlamaya çalışsınız. Ayrıca görüldüğü üzere tanımda devlet ögesine de yer verilmemiş kavram sadece devlet ile sınırlandırılmamıştır. Yani yumuşak güç bakış açısını uluslararası ilişkilerin bütün aktörleri için kullanmak mümkündür. Devletler, uluslararası kurumlar, çok uluslu şirketler, topluluk liderleri ve bireyler, yumuşak güce sahip olabilir ve bu doğrultuda diğer aktörleri ya da toplulukları yanına çekebilir.

Bu açıdan değerlendirildiğinde devlet ve devlet dışı unsurların sunduğu zorlama ve tehdit içermeyen her türlü dış politika aracının yumuşak gücün artırılmasına hizmet edebileceğini söyleyebiliriz. Dış yardımdan uluslararası şirketlerin yatırımlarına, dizilerden kültür merkezlerine, dil kurslarından yurtdışı eğitim/araştırma burslarına (Tokdemir, 2020), konuşurken seçtiğiniz kelimelerden, üslubunuzdan tutun da, kıyafetlerinize kadar birçok öge yumuşak güç unsuru olarak değerlendirilebilir. Yumuşak güç öğelerini sınırlandırmak konseptin mantığıyla uyumsuzluklara yol açabilir. Çünkü toplulukların hayranlığını kazanarak sizi takip etmesini sağlayacağınız yöntemler, zaman ve mekan içerisinde değişiklik gösterebilecektir.

Tablo 1. Güç Çeşitleri Tablosu

		Davranışlar	Temel Araçlar	Hükümet Politikaları
Sert Güç	Askeri Güç	Zorlama Caydırma Koruma	Tehdit Kuvvet	Zorlayıcı diplomasi Savaş İttifak
	Ekonomik Güç	Teşvik Zorlama	Para verme Yatırım	Yardım Rüşvet
	Yumuşak Güç	Hayranlık uyandırma Gündem yaratma	Değerler Kültür Politikalar Kurumlar	Kamu diplomasi İki taraflı ve çok taraflı diplomasi

Kaynak: Nye, (2005, s. 37).

Tabloda da görüldüğü gibi askeri ve ekonomik güç sert güç sınıfına dahil edilmiştir. Zorlama, caydırma, ekonomik teşvik ya da yaptırımlar ile karşı tarafın istediklerini yapmasını sağlamak sert güç altında değerlendirilir. Nye (2005, s. 14) sert gücü şöyle tanımlar; bir aktörün ekonomik ve askeri olanaklarını kullanarak, diğer aktör/aktörlerin davranışları üzerinde değişiklik yapabilme veya etki edebilme becerisidir. Bunu gerçekleştirebilmesi için de kandırmacalara (havuç) ya da tehditlere (sopa) ihtiyaç duyar.

Nye, yumuşak güç ve sert gücün farklarını açıklarken kullanılan yöntemin ve kaynakların somutluğunun altını çizer. Sert güç için askeri ve ekonomik unsurlar kullanılırken, yumuşak güç için karşı tarafta cazibe yaratacak unsurlar kullanılmaktadır. Tabii Nye'in de belirttiği gibi bazı sert güç unsurları da yumuşak güce katkı sağlayabilir. Gelişmiş ekonomik ve askeri yapı, yenilmezlik miti, askeri iş birlikleri gibi durumlarda sert güç kaynakları da yumuşak güç yaratabilmektedir (Nye: 2008, s. 106). Ya da şöyle düşünersek, ekonomik ve askeri açıdan düşüştü olan bir ülkenin, çok uluslu şirketin ya da topluluk liderinin, gündemi etkileme gücü düşebilir ve sergileyeceği yumuşak güç unsurları topluluklar tarafından karşılık bulamayabilir. Nye, yumuşak güç ve sert gücün davranış haritasını ise aşağıdaki tabloyla bizlere açıklar:

Tablo 2. Güç Davranış Spektrumu

	Sert Güç		Yumuşak Güç	
	Zorlama	İkna Etme	Gündem yaratma	Cazibe
Davranış Spektrumu	← ● ● →		← ● ● →	
	(Emir)		(Yanına Çekme)	
En Uygun Kaynaklar	Baskı	Ödemeler	Kurumlar	Kültür Değerler Politikalar
	Yaptırımlar	Rüşver		

Kaynak: Nye, (2005, s. 17).

Görüldüğü üzere sert güç davranış çizelgesinin emir tarafında yer alırken yumuşak güç yanına çekme tarafında yer almaktadır. Sert güç; baskı, tehditler, yaptırımlar ile zorlama ve ikna etmeye dayalıyken, yumuşak güç ise kültür, değerler ve politikalar üzerinden cazibe yaratma ve yanına çekme temellidir. Lee'ye (2009) göre; 'bölgesel ve/veya küresel seviyede kabul ve saygı gören değerlere sahip olmak ve bunları yaymak, tanınmış ünlüler ve/veya kahramanlar vasıtasıyla mesajlar iletmek, bölgesel ya da küresel seviyede toplulukların cazibesini kazanacak söylemlerde bulunmak yumuşak güç elde etmenin akla gelen ilk yöntemlerindedir.'

Günümüz dünyasında, ekonomik ve askeri açıdan güçlü olsanız dahi sert güç kaynaklarına başvurmak, bunları kullanmak (özellikle askeri) istediğiniz zaman

karşınıza zorluklar çıkabilmektedir. Ülke düzeyinde değerlendirmek gerekirse; başka bir ülkenin ya da topluluğun hareketlerine etki edebilmek için askeri güce başvurmak istediğinizde, öncelikle uluslararası hukuk kuralları karşınıza çıkacaktır. Sonrasında askeri güç kullanıldığı için uluslararası alanda hatta bazı durumlarda kendi vatandaşlarınızdan bile tepki görmekle yüzleşmek zorunda kalabilirsiniz. Eğer askeri müdahalenizi sağlam ve geçerli bir meşruiyete dayandırmazsanız, ülkenizin önüne işgalci, kaoscu, barbar ve benzeri daha birçok duymak istemeyeceğiniz sıfatlar eklenebilir. Keohane ve Nye da (1998, s. 85-86) ‘sert güç unsurlarına başvurmanın ekonomik açıdan çok maliyetli olabileceği gibi, bu güç unsurlarının sürekliliğinin (bir ekonomik yaptırım uyguladığımız ya da askeri birlik gönderdiğiniz zaman buna ne kadar devam edilebileceği) de sorun teşkil edebileceğini savunmaktadır.’ Yumuşak güç unsurlarına başvurduğunuz zaman yukarıdaki olumsuzluklarla karşılaşmanız daha az olasılıklıdır. Yumuşak gücün bu gibi yönlerden sert güce karşı avantajları olduğunu söyleyebiliriz.

Tabii kavram popülerleştikçe eleştiriler de beraberinde gelmiştir. En yoğun eleştirilerin başında yumuşak gücün tek başına bir etkisinin olup olmadığı eğer varsa da bu etkinin nasıl ölçüleceği yer almaktadır. Vuving’e (2009) göre ise kavramın anlaşılmasında ilk sebep kavramın teorileştirilememesi ve akademik açıdan yeterince arıtılmamış olmasıdır. Kavram, günümüzde de halen eleştiriye maruz kalmakla beraber pek çok olayın incelenmesinde de kullanılmaktadır.

Akıllı Güç Konsepti

Nye, yumuşak güç kavramının popülerleşmesiyle beraber hem eleştirilere cevap vermek hem de kavramı daha detaylı açıklayabilmek adına; 1991’de, *The Paradox of American Power*, 2004’te *Soft Power: The Means To Success In World Politics*, 2011’de *The Future of Power* adlı eserleri başta olmak üzere pek çok eserinde ve açıklamalarında yumuşak güç konseptine yer vermiştir. Nye, gelen bazı eleştirilerde haklılık payı olduğunu kabul etmekle birlikte, güncel çalışmalarında akıllı güç (smart power) kavramının üzerinde durmuştur. 2006 yılında ABD’de ‘Tarafsız Akıllı Güç Komisyonu’ kurulmuştur. Komisyonda Richard L. Armitage ve Joseph Nye tarafından ‘Daha Güvenli Daha Akıllı Amerika’ (A Smarter, More Secure America) başlıklı rapor (daha sonra kitaba da dönüştürülen) yayınlamıştır.

Söz konusu raporda akıllı güç kavramı şöyle tanımlanmaktadır: Akıllı güç ne sert ne de yumuşak güçtür, ikisinin maharetli bir kombinasyonudur. Akıllı güç, belirlenen amaçlara ulaşmak için sert ve yumuşak güç unsurları kullanılarak, kaynak taraması yapmayı, entegre stratejiler ve uygun araçlar geliştirmeyi ifade eder (Armitage ve Nye, 2007, s.7). Şöyle söyleyebiliriz ki aslında akıllı güç içerik açısından yeni bir olgu değildir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere akıllı güç kavramını özümsemek için öncelikle buraya kadar açıkladığımız yumuşak ve sert güç kavramları detaylıca bilinmelidir.

Nye (2008b, s.1352) daha kalıcı ve sürdürülebilir bir güç için akıllı güç kavramının izlenilmesi gerektiğini savunmuştur. Çoğu zaman insanlar sert gücün

yeterli olduğunu düşünürler. Bazı insanlar ise sadece karşı tarafın kalplerini ve zihinlerini kazanmakla başarıya ulaşılacağını düşünür ancak etkili olmak için hem sert hem de yumuşak gücün bir kombinasyonu kullanılmalıdır. Örneğin terörizmi ele alırsak, Taliban hükümetini, El Kaide için kullandığı yerlerden vazgeçirmek için yumuşak gücümüzü etkili bir şekilde kullanamadık ve Taliban hükümetine karşı sert güç kullanmak zorunda kaldık. Başka bir örnek vermek gerekirse, durum Müslümanların kalplerini ve akıllarını kazanmak gibi daha geniş bir konuya gelince burada yumuşak güç kullanmak gereklidir. ABD, Irak'ta sert gücünü kullandığında, kendimizi zorba ve işgalci gibi gösterdik ve yumuşak gücümüzü baltalayan bir sürece girdik. Dolayısıyla ABD'nin dünya çapında ve Müslümanlar arasında çekiciliğinde hızlı bir düşüş olduğunu gördük. Yumuşak gücümüzü sert gücümüzle birleştirme yeteneğimizi yeniden kazanmalıyız ancak bu şekilde akıllı güç kullanma kapasitemizi geliştirebiliriz (Gavel, 2008). Yumuşak güç, sert güç ve akıllı güç konseptleri genellikle devletlerin diğer devletlerle olan dış politika analizleri doğrultusunda kullanılır ki bu kullanım kesinlikle doğrudur. Fakat kavramların tanımlarına dikkat ettiğimizde Nye, kavramları devlet veya dış politika ile sınırlandırmamıştır.

Nye, bir liderin etkili olabilmesi için bahsettiği güç unsurlarını titizlikle kullanması gerektiğini savunur. Etkili bir liderin, nereye gitmesi gerektiğine dair vizyonunu paylaşırken, kendine takipçiler bulması, kitleleri yanına çekebilmesi ve ikna edebilmesi için yumuşak güce başvurması gerektiğini belirtir. Daha sonra istediklerini elde edebilmek için sert güç kullanabileceği takipçileri ve asları olur. Sert ve yumuşak gücün başarılı kombinasyonu da bizi akıllı güce götürür (Gavel, 2008). Nye, yıllar içinde revize ettiği güç konseptleriyle aslında aktörlere (bireyler, topluluk liderleri, örgütler, devletler) güç elde edebilmek, diğerlerine kendi isteklerini yaptırabilmek hususunda bir yol haritası çiziyor. Sadr da bu yol haritasını izleyerek göreceli de olsa başarıya ulaşan bir lider olarak karşımıza çıkıyor.

Sadr Ailesi ve Mukteda

Sadr ailesi nesilerdir Irak siyasi hayatında ve Şii toplulukları üzerinde etki sahibi olan bir aileydi. Çoğu Şii grup İran ile yakın ilişkiler geliştirip, siyasi ve ticari bağlarını kuvvetlendirirken, Sadr ailesi İran ile yakınlaşmaktan kaçınmıştır. İran İslam Devrimi'ne saygı duyduklarını belirtse de Humeyni'nin velayet-i fakih doktrinini benimsememişlerdir. Sadr ailesinin önemli bir özelliği de Irak milliyetçiliği ve bağımsız Irak fikrini savunmalarıdır (Keçeci, 2018). Mukteda es-Sadr, 1973 doğumlu, Ayetullah Muhammed Sadık es-Sadr'ın dördüncü oğlu ve Ayetullah Muhammed Bâkır es-Sadr'ın da damadıdır (Benli, 2013, s. 444). Sadık es Sadr 1999 yılında diğer iki oğluyla birlikte Kerbela matemine katılmak için Nəcəf kentine gitmişti. Burada Sadık es Sadr ve iki oğlu Saddam'ın fedailerini tarafından topluluk içinde kurşunlanarak öldürülmüşlerdir (Öztürk, 2018, s. 61).

Bahsi geçen olaydan sonra Mukteda, ailenin ve babasından kalan Şii toplulukların lideri konumuna geldi. Fakat Mukteda'nın liderliği o dönem için çokça tartışılmıştır. Mukteda başarısız ilkokul yıllarının ardından babasının isteğiyle Havza'da eğitimine devam etmişti fakat orada da derslerinde başarısız olmuştu. Mukteda'nın bu başarısızlığı atari oyunlarına olan düşkünlüğüne bağlamıyordu. Öyle ki çevresinde molla atari olarak anılmaya başlanmıştı. Havza'da herhangi bir ilerleme kaydedememesi, tecrübesizliği ve yaşının genç olmasından dolayı liderliği herkes tarafından kabul edilmemiştir. Sadık es Sadr'ın Muhammed Yakubi ve Mahmud Serhi gibi bazı talebeleri, Sadık es Sadr'ın yerine kendilerini bıraktığını ve Mukteda'nın liderlik görevini üstlenemeyeceğini, cahil ve tecrübesiz olduğunu iddia edip kendi gruplarını kurmuşlardır (Mepa News, 2018). Bu parçalanmalar çok güçlü ve ses getiren bölünmelere yol açmamış, Mukteda attığı doğru adımlar sayesinde bu bölünmelerin önüne geçmiştir.

Mukteda es-Sadr, babasının 1990'lı yıllarda büyük oranda oluşturduğu bölgesel birim ve temsilciliklerle de iletişime geçerek aile büyüklerinin ve babasının etkin ve saygın konumunu şahsı etrafında toparlamayı başardı. (Cabbar, 2004, s. 18-23). Sadr grubu; Baas iktidarının çöküşünün ardından ortaya çıkan silahlı askerî gücünün yanında belli bir sistem dâhilinde faaliyet gösteren hiyerarşik kurumsal yapıları bulunan sosyal yardım ve organizasyon kuruluşlarıyla da dikkat çekmektedir. Bu gruplar, büyük oranda babasının yetiştirdiği ve ona bağlılığını sürdüren genç din adamları, öğrencileri, yardım kuruluşlarından oluşmaktadır. Şüphesiz bütün bu yapılanma ve faaliyetler, o dönem için siyasal yönetimde yer almamasına rağmen Mukteda es-Sadr'a önemli bir itibar ve şöhret kazandırmaktadır (Cabbar, 2004, s. 23).

Mukteda, ABD müdahalesine karşı olduğunu, Irak'ın dış baskılardan uzak, bağımsız bir devlet olması gerektiğini ve halkın da birlik olarak ABD müdahalesine karşı direnç göstermesini konuşmalarında açıkça belirtmiştir. Kendi topluluğunda ki imamlara ve din alimlerine de bu mesajları halka yaymasını tavsiye eden Mukteda, Mehdi Ordusu'nu kurana dek, bu söylemleriyle ABD'ye karşı sözlü bir savunma geliştirmiştir. Wiley'e (2004, s.13) göre, Mukteda es-Sadr'ın işgalin ilk döneminde ABD'ye karşı sözlü savunmaya girişmesi, 2003'ten itibaren çoğunlukla mezhebî fanatizm ve ayrılıkçılığa karşı sergilediği soğuk tutum ve Sünnî çevrelerle ılımlı bir diyalog geliştirmesi, kendine daha çok taraftar bulmasını sağlamıştır. Mukteda liderliğinde varlık gösteren Sadr Hareketi, 2004 yılında görece daha aktif olarak Irak'ın en önemli ve etkin Şii-Siyasî oluşumlarından birisi haline gelmiştir (Shanahan, 2004, s. 950-951). ABD karşıtlığı politikası, Irak tarihi ve kültürü üzerinden mezhepçilik karşıtı birleştirici söylemleriyle, yumuşak güç unsurlarını başarılı bir şekilde kullanmış halkın önemli bir kesiminin hayranlığını kazanmış ve insanları yanına çekmiştir. Nye'in da belirttiği gibi Sadr, vizyonunu kitleler ile paylaşırken öncelikle yumuşak güç araçlarını kullanmış böylece hem liderliğine yönelik eleştirilere son vermiş hem de kendine yeni kitleler kazandırmıştır.

Muhammed Sadık es-Sadr, Irak'ta özellikle yoksul kesim Şiiler tarafından tanınır ve lider olarak görülürdü. Muhammed Sadık es Sadr'ın lider olmasında kurduğu sosyal yardımlaşma ağının payı büyüktür. Sadr ailesinin, İran'a karşı izlediği mesafeli ve tutarlı politika, Irak milliyetçiliğine ve eğitim faaliyetlerine verdiği önem birer yumuşak güç ögesi olarak karşımıza çıkmakta ve bölge halkı için cazibe oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak Muhammed Sadık es Sadr'ın dini bilgisi ve Ayetullah unvanına sahip olması insanların ona saygı duymasının ve takip etmesini bir diğer önemli etkenidir. Zaten Ortadoğu'da kitleleri peşinizden sürüklemek için dini bir unvana sahip olmanız büyük avantajdır. Mukteda'nın bu konudaki yetersizliği liderliğinin ilk yıllarında babasından kalan toplulukları yönetmekte ve bir arada tutmakta zorlanmasına neden olmuştur. Sadr tüm bu olumsuzluklara ve eleştirilere rağmen yukarıda da bahsettiğimiz doğru söylem ve tutarlı politikaları takip ederek binlerce Şii'yi örgütlemeyi başardı ve 2003 yılında Mehdi Ordusu'nu kurdu.

Kısaca Mehdi Ordusu

Mukteda es-Sadr, Irak'ta tanınan saygın bir aileye mensup olması, ABD karşıtı söylemleri, İran karşısındaki milliyetçi tavrı, ülkenin bağımsızlık ve bütünlüğünü önlemesi gibi özelliklere sahipti. Bu özellikler, Sadr Şehri başta olmak üzere Basra ve Güney Irak bölgelerinde Baas rejimince dışlanmış, varoşlardaki yoksul kesimlerin desteklerini ona yöneltmiştir. Bu destekle o, yaklaşık 50.000 kişilik Mehdi Ordusu adı verilen silahlı bir güç oluşturmuştur. Hatta bu güçle birlikte hareket eden, fakat bağlılığı ilan edilmeyen özel birlikler oluşturduğu da iddia edilmektedir (Özcan, 2003, s. 198-201). Sadr, ailesinden ve takipçilerinden sağlanan maddi kaynaklara sahipti. Mehdi Ordusu ile sert güç unsurlarının önemli bir saç ayağı olan askeri güce de sahip oldu.

Bu oluşumun üyelerinden 300 kadarı Lübnan'da ki Hizbullah kamplarına gönderilmiş ve orada savaşmak için eğitilmişlerdir (Roggio, 2008). Mehdi Ordusu Suriye'de yaşanan gelişmelerde de yer almış, 2014 yılının Mayıs ayında Suriye'de savaşıma başladığını açıklamıştır. Genel olarak Şii rejimler Esed rejimini koruma yoluna giderken, Sadr Hareketi çatışmalarda daha çok Suriye'deki Şii türbelerinin korunmasında görev almıştır. Mehdi Ordusu, Suriye'de ki temel görevinin Hz. Zeynep Türbesi'ni korumak olduğunu iddia etse de, zaman zaman Şiilerin yaşadığı mahalleleri de koruma yoluna gitmiştir (Al Jazeera Türk, 2015). Mehdi Ordusu'nun, Bakuba, Kufe, Necef, Kerbelâ ve Kût'un belli bölgelerinde etkili olduğu, ABD başta olmak üzere işgal güçleri ve muhalif Şii gruplarla mücadele ettiği bilinmektedir (Özcan, 2003, s. 184).

Makalenin ilerleyen bölümlerinde de görüleceği gibi, Mukteda'nın genel çizgisi herhangi bir ülke veya rejim ile taraf olmak değildi. Nitekim, Suriye'deki savaşta bulunma sebebini de dini türbeleri korumak olduğunu iddia eden Sadr, askeri gücünü, türbe ve dini alanları korumak için kullanacağını söyleyerek, dine

ve kültüre verdiği önemi ön plana çıkarmış, bu söylemleriyle kültür üzerinden bölge toplumunu yanına çekmeye çalışmıştır. Bölge halkının ve kitlelerin algısında Mehdi Ordusu'nu ekonomik ve siyasi kazançlar için değil, din uğruna savaşan kahramanlar olarak yer almasını hedeflemiştir. Aynı zamanda Suriye'de yaşanan çatışmalarda yer alma nedenini görecelide olsa meşru ve dini bir zemine oturtmuştur. Meşrulaştırmanın yanında Sadr, burada kullandığı askeri güç ile dini ve kültürel söylemlerini birleştirerek sert ve yumuşak gücü birlikte kullanmış akıllı güç stratejisini izlemiştir.

Mehdi Ordusu'ndan Siyasi Aktörlüğe Doğru

Sadr, Mehdi Ordusu ile ABD işgaline karşı direniş başlatmıştı. Sadr'ın bu hareketi Irak toplumundan destek almasını sağladı ve direnişin sembolü haline geldi. ABD'nin Irak işgalinin ardından geride büyük bir yıkım bırakması ve ABD'nin etkisi altında kurulan düzensiz anayasal ortam, Sadr'ın daha çok destekçi bulmasına zemin hazırladı. Mehdi Ordusu ve Sadr Hareketi artık daha kalabalıktı ve siyasi bir aktör haline de dönüşmeye başlamıştı (Özbey, 2018). 2005 yılının Aralık ayında yapılan seçimlere Mukteda Es Sadr da katıldı. Sadr'ın partisi 2005 genel seçimlerinde tek başına 32 sandalye kazandı. Sadr seçimlerde Birleşik Irak İttifakı içinde yer aldı. Bu ittifakın baskın grupları İran yanlısı Dava Partisi ve Irak Yüksek İslam Konseyiydi. Bu durum İran'ın, Sadr ile bir şekilde anlaştığı ve Sadr'ı kendi tarafında seçimlere girmeye ikna ettiği yorumlarına da neden oldu. Sadr sahip olduğu siyasi güç üzerinden Nuri El Maliki'ye ve onun Dava Partisi'ne yoğun bir muhalefet geliştirdi. Maliki'yi diktatör ve tiran lakaplarıyla itham etti (BBC, 2006; Özbey, 2018). Sadr Hareketi'nin retoriği; ne İran ne ABD ne de başka bir dış güç ile anlaşmayacağı ve Irak milliyetçiliğini savunacağı yönündeydi (Sanders, 2018). Sadr'ın İran ile yakınlaştığı iddiasının gerçeği ne kadar yansıttığı yoruma açıktır fakat Sadr'ın daha sonra sürgün için gittiği ülkenin de İran olduğu unutulmamalıdır.

ABD işgali bittikten sonra Sadr genel olarak savunduğunun aksine, Irak'ta mezhep odaklı ayrışmayı besleyecek adımlar attı. 2006 ve 2007 yılları boyunca zaten doruğa ulaşan mezhep çatışmaları döneminde, Mehdi Ordusu binlerce Sünni vatandaşın kaçırılması ve öldürülmesiyle suçlandı (Özbey, 2018). Sadr bu hareketiyle desteğini kazanmış olduğu bir kesimi şaşırtdı ve tepki aldı. Kullandığı yumuşak güç araçlarını yanlısı bir sert güç stratejisi izleyerek sekteye uğrattı.

Irak'ta çatışmaların giderek şiddetlenmesi, ABD yetkililerinin Sadr Hareketi ve Mehdi Ordusu'na yönelik operasyonlarını arttırması, Mukteda es Sadr'ı Şubat 2007'de baştan beri Mehdi Ordusu ile arası iyi olmayan İran'a geçmeye zorladı. Daha sonraları bu gidişin Sadr'ın Kum'da dini eğitim alması için gerçekleştirdiği söylense de, bu söylem kitlelerce çok da kabul görmedi (Mepa News, 2018). Ağustos 2007'de İran ile iyi ilişkileri olan Bedir Tugayları ve Mehdi Ordusu arasında şiddetli çarpışmalar yaşanıyordu. Sadr bu olaylar yaşanırken İran'da sür-

gündeydi ve verdiği emirle Mehdi Ordusu'nun faaliyetlerini 6 ay süresince askıya aldı (Keçeci, 2018). Mukteda es Sadr'ın; mezhep odaklı çatışmalara girişmesi, Irak'ta çatışmalar devam ederken İran'a gitmesi ve son olarak Mehdi Ordusu'nun faaliyetlerini durdurmasını istemesiyle birlikte Sadr'a kendi grubu içinden eleştiriler gelmiştir. 2014 yılına kadar Sadr Irak siyasetinde aktif bir rol alamamış, Maliki Irak siyasetinde baskın konuma gelmiştir.

2014 yılı Irak siyasetinde bazı değişimler meydana gelmiştir. Irak'ta, Irak Şam İslam Devleti (İŞİD / DEAS) terör örgütünün bölgedeki Sünni halkın da desteğini alarak giderek güç kazanması, Maliki iktidarının saygınlığının düşmesine sebep olmuştur. Maliki, girdiği 2014 seçimlerinden 92 sandalye ile birinci parti olarak çıkmasına rağmen yönetimi İngiltere'de eğitim alan ve ABD yanlısı olarak tanınan Haydar El İbadi'ye devretmiştir. Yönetimin İbadi'ye devredilmesi konusunda İran ve ABD ortak hareket etmiştir. İki ülke de farklı sebeplerden dolayı Maliki yönetiminden hoşnutsuzdu. İran, Maliki'nin Sünnileri ve Kürtleri uzlaştırmaya çalışan politikalarından rahatsızlık duyarken; ABD ise Maliki'nin DEAS'ın mezhepçi politikaları körüklemesine engel olamamasından şikayetçiydi. Irak'ta ki DEAS tehdidi, İran destekli Haşdi Şabi ve ABD ve müttefiklerinin hava operasyonları sonucu yok edilirken, ülke yönetiminde İbadi olduğu için DEAS'ın ortadan kaldırılması da İbadi'ye atfedilmişti (Öztürk, 2018, s. 62-63). İbadi, hem ABD ve İran'ın üzerinde ortak olarak uzlaşmaya vardığı bir lider hem de DEAS'ı bitirmiş bir aktör olarak 2018 seçimlerine gidiyordu. Fakat 12 Mayıs 2018 seçimleri İbadi ve aslında dünya kamuoyu için bir sürpriz yaratacaktı.

2018 Seçimlerine Giderken Sadr

Sadr, 2011 yılında Irak'a döndü. 2014 yılına gelindiğinde Sadr beklenmedik açıklamalarda bulundu. Şöyle ki; Mehdi Ordusu'na silahları bırakmasını emrederken, kendisinin de politikadan çekileceğini söyledi. Mehdi Ordusu'nun artık barış tuğaylarına dönüştüğünü ilan etti (Özbey, 2018). Sadr 2014 yılında siyasetten çekileceğini duyursa da pratikte böyle olmadı. Ülke siyasetinde inişli çıkışlı da olsa hep etkisi olan bir aktördü. Konuşmalarında, açıklamalarında halka bütünlük çağrısı yapan Sadr, sadece Şiilere değil Sünnilerde dahil bütün Iraklılara hitap ediyor, söylemlerinde Iraklı olmanın vurgusunu yapıyordu. Irak tarihi ve kültürü üzerinden ayrışmayı önleyen konuşmalar yapan Mukteda, Nye'in belirttiği yumuşak güç unsurlarını başarılı şekilde uyguluyor, halkın gözünde bütünlüğün ve barışın simgesi haline gelerek bir cazibe merkezine dönüşüyordu. Al-Marashi'ye (2016) göre 'bütünleştirici Iraklılık söyleminin ısrarla kullanılmasında, Sadr ve yandaşlarının geçmişte Sünnilere karşı ayrılıkçı, olumsuz davranışlarının izlerini silme isteği yatmaktadır.' Mukteda bu söylemleriyle etrafında geniş kitleleri etkilemeyi başarmış ve Irak siyasetinde kendine daha çok taraftar bulmuştur.

2016 yılı Sadr'ın toplum üzerinde sahip olduğu etkiyi görmemiz açısından önemlidir. Sadr yanlıları ülke yönetiminden hoşnutsuz olduğunu çeşitli kitlesel

eylemlerle göstermekteydi. 2016 yılında Sadr taraftarları hükümete reform talebinde bulunmak ve hükümetin politikalarını eleştirmek amaçlı Yeşil Bölge olarak adlandırılan alanda gösteri yapmayı planlamıştı. İçişleri bakanlığından eyleme izin verilmeyeceği açıklanmasına rağmen binlerce Iraklı bu alanda gösterilere başladı (Sputniknews, 2016). Halkın bir kesimi zaten su ve elektrik gibi ihtiyaçların karşılanmasına yönelik eylemler gerçekleştirirken, Sadr taraftarlarının da katılımıyla protestolar; siyasi reform, hükümette değişiklik ve yolsuzlukla mücadeleyle evrilmiştir (Svensson, 2016). Bu yaşanan olaylara ek olarak 2018 seçimlerine giderken Irak'taki Şii bloğun parçalandığı net bir şekilde görünüyordu. İbadi ve Maliki'nin ayrı listelerde seçime girmesi, Haşdi Şabi'nin, İbadi, Maliki ve Ammar El Hekim'de dahil olmak üzere farklı kitlelerden seçmen çekmesi, Hekim ve Irak İslam Yüksek Konseyi arasındaki ayrışma, Şii bloğun ne kadar dağıldığını gözler önüne sermektedir (Kekilli, 2018a). Sadr, Irak yönetimine geçme konusunda kararlıydı, eski Irak başbakanlarının ayrışması Sadr için pozitif bir gelişmeydi. 2018 seçimlerine giderken gerek söylemleri gerekse icraatları ile destekçi kitlesini genişletmeye çalışıyordu.

Irak'ın güvenliğinin yeniden yapılandırılacağını belirten Sadr, silahlı unsurların tamamıyla siyasetin dışında tutulacağını beyan etmiştir (Kekilli, 2018a). Sadr, seçimlere giderken Irak'taki Komünist partiyle ve Liberal odaklı partilerle görüşmelere başlamıştı. Irak siyasetinde sürpriz iş birliği olarak nitelendirilen; Sadr Hareketi, Irak Komünist Partisi ve Liberal görüşlü partiler 2018 seçimlerine ittifak olarak girdi. (MacDonald, 2018; Çökenoğlu, 2018). Sadr'ın konuşmalarında genel olarak reformcu bir söylem kullanması da halkın desteğini kazanmasında önemli bir etkeni.

12 Mayıs 2018 seçimlerinin kesin sonuçlarını Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği Daire Başkanı Riyad Bedran açıklamıştı. Sadr'ın liderlik ettiği Sairun (Reforma Yürüyüş) ittifakının seçimlerden lider olarak çıktığı görülüyordu. Sairun koalisyonu 329 sandalyeli mecliste 54 sandalyeyle yer alacaktı. Tabii ki bu ittifakın liderliğinde Sadr'ın İstikama (Bütünlük) Partisi bulunsa da ittifakın içinde seküler gruplar ve Irak Komünist Partisi'nin de bulunduğunu unutmamalıyız. Haşdi Şabi komutanlarından Hadi Amiri liderliğindeki Fetih koalisyonu 47 sandalye ile ikinci, seçimler öncesi başbakan konumunda olan İbadi'nun liderliğinde ki Nasr koalisyonu ise 42 sandalye ile üçüncü olmuştur. Sadr Hareketi seçimlerden birinci parti çıkmasına karşın tek başına hükümeti kuracak çoğunluğa sahip değildir. Bu yüzden bir koalisyon kurulması da kaçınılmazdır. Mukteda es Sadr, seçimin galibi olan oluşumun lideri olmasına rağmen aday olmaması nedeniyle başbakan olamayacaktır (Kekilli, 2018b, s. 9-10; Sputniknews, 2018).

Sonuç

Güç, uluslararası politikada üzerine sürekli tartışılan bir konsepttir. Konsept üze-

rine farklı teorisyenler kendi bakış açılarıncı incelemeler geliştirmiş, konsepti farklı noktaların altını çizerek ele almıştır. Bu durum günümüzde de devam etmektedir ki güç için herkes tarafından kabul edilmiş ortak bir tanımdan söz etmek söz konusu değildir. Güç konsepti uzunca bir süre Realizm ve Liberalizm doğrultusunda ele alınmış, savaş, askeri kapasite, ekonomik gelişmişlik gibi kavramlarla özdeşleştirilmiştir. 20. yüzyıla gelindiğinde kavramın farklı yönleri üzerine çalışmalar yapılmıştır. Nye, güç konseptine getirdiği yorumlarla, konsepti sınıflandırmış, yumuşak, sert ve akıllı güç kavramlarını literatüre kazandırmıştır. Sadece askeri ve ekonomik unsurlarla yani sert güç araçları üzerinden tehdit, savaş ve zorlama yoluna giderek değil; baskı ve zorlama içermeyen yumuşak güç araçlarıyla, değerler, kültür, politikalar üzerinden, hayranlık uyandırarak, cazibe yaratarak ve yanına çekerek de güç kazanılabilir. İki kavramın da tek başına kullanımı yetersiz sonuçlara neden olabilir. Sert gücün maliyeti ve günümüz uluslararası hukuk düzeninde sürdürülebilirliği sorun teşkil ederken, yumuşak gücün tek başına etkisi de tartışmalı bir konudur. Bu yüzdendir ki Nye da etkili ve kalıcı bir güç için, sert ve yumuşak gücün maharetli kombinasyonu olan akıllı güç stratejisinin takip edilmesini önerir. Nye bir liderin güç elde edebilmesi ve etkili olabilmesi için akıllı güç konseptini izlemesi gerektiğini savunur. Etkili bir liderin öncelikle nereye gideceğine dair planlarını ve vizyonunu yumuşak güç araçlarıyla paylaşarak kitleleri yanına çekmesi gerektiğinden bahseder Sonrasında sert güç kullanmak için destekçileri ve astları olacağını iddia eder ve bu güç kaynaklarının akılcı ve başarılı bir şekilde birlikte kullanılmasıyla akıllı güç stratejisini izlemiş etkili bir lider görebileceğimizi belirtir.

Sadr ailesinin yıllardan beri sahip olduğu saygınlığı, Mukteda ile 20 yıl içinde farklı bir seviyeye gelmiştir. Bu süreç boyunca Sadr'ın attığı adımlar da Nye'in çerçevesini çizdiği akıllı güç konseptinin izleri vardır. Öncelikle düşüncelerini, dış baskılardan bağımsız, mezhep çatışmalarının kültür ve tarih altyapısında sona erdiği bir Irak planladığını kitlelerle paylaşarak yumuşak güç araçlarını kullanmış ve bölge halkı için cazibe merkezi haline gelmiştir. Sonrasında Mehdi Ordusu'nu kurarak kendine bir askeri güç sağlamıştır. Bu askeri güç ile Suriye Savaşı'nda yer almış, ABD işgaline karşı direniş başlatmıştır. Ekonomik gücünü kullanarak sosyal yardımlarla bölge halkının maddi açıdan kalkınmasına destek sağlamıştır. Ekonomik ve askeri gücü yani Joseph Nye'in deyimiyle sert güç unsurlarını kullanarak bölge halkının desteğini kazanmayı hedeflemiştir.

Sadr, seçimlere giden yolda İbadi'yi çokça eleştirmiştir. İbadi'nin yolsuzlukla mücadele edemediğini, ülke yönetiminde bütünlüğü ve adaleti sağlayamadığını savunan Sadr, İbadi'nin ülkeyi dışardan aldığı emirler doğrultusunda yönettiğini iddia etmiş ve bu sorunlarla ülke gündemini belirlemiştir. Sadr, ne ABD ne de İran ile işbirliğine gitmeden, tüm dış baskılardan bağımsız bir Irak politikası izlemiş ve halka da Irak'ın bu şekilde yönetilmesi gerektiğini anlatmıştır. Nye'in ifade ettiği gibi tutarlı ve halk tarafından beğenilen politikalar bir yumuşak güç unsuru olarak liderlerin etkinliklerinin arttırmasında rol oynar. Sadr'ın takip ettiği politika-

lar da halk tarafından beğenilip Sadr'ın popülerleşmesinde etki yaratmıştır. Yine yumuşak güç doğrultusunda değerlendirebileceğimiz; Suriye Savaşı'nda dini ve tarihi yerleri koruduğunu açıklaması, Irak'ın tarihi, kültürü ve değerleri üzerinden mezhep çatışmalarının ötesine geçerek Iraklılık vurgusu yapması Sadr'ın bölge halkının hayranlığını kazanmasına ve kitlelerin desteğini alarak güçlenmesine etki eden faktörlerden oldu.

Sadr, Mehdi Ordusu ve ailesinden de kalan sosyal yardımlaşma ağıyla sahip olduğu ekonomik gücünü kullanarak sert güç unsurlarını; mevcut yönetime getirdiği eleştirilerle gündem yaratma, tutarlı ve halk tarafından beğenilen politikalarıyla yanına çekme, tarih ve kültür üzerinden bütünleştirici açıklamalarıyla cazibe merkezi olarak yumuşak güç unsurlarını kullanmıştır. Mukteda es Sadr, Nye'in da belirttiği gibi sert ve yumuşak güç unsurlarını zaman içinde uyumlu bir şekilde kullanılarak akıllı güç stratejisi izlemiş, güçlü ve etkili bir lider olmuştur. Tabii ki Sadr'ın akıllı güç stratejisini izlerken ne kadar başarılı olduğu tartışılabilir fakat günümüzde eriştiği konum dikkate alındığında, 1999 yılında ailedeki liderliği bile sorgulanan birisiyken 2018 seçimlerinden birinci çıkan koalisyonun lideri olmak yadsınamaz bir gelişimdir.

Kaynakça

- Al Jazeera Türk. (2015). *Suriye'deki İthal Şii Savaşçılar*. <http://www.aljazeera.com.tr/haber/suriyedeki-ithal-sii-savascilar> (E.T.19.04.2020).
- Al-Marashi, İ. (2016). *Iraq: The reinvention of Muqtada al-Sadr*. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2016/03/iraq-reinvention-muqtada-al-sadr-160309061939234.html> (E.T. 16.04.2020).
- Armitage, L. R.ve Nye, S. J. (2007). *A Smarter, More Secure America: A Report of the CSIS Commission on Smart Power*, Washington: Center for Strategic & International Studies
- Baldwin, A. D. (2016). *Power and International Relations: A conceptual Approach*. Princeton: Princeton University Press.
- BBC. (2006). *Guide To Iraqi Political Parties*. http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4511450.stm (E.T. 21.04.2020).
- Benli, Y. (2013). Şii Sunni İlişkileri Çerçevesinde Irak'ta Sadr Ailesi. *e-makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi*. 6, (2), s.429-468.
- Cabbar, A. F. (2004). *Irak'ta Şii Hareket ve Direniş*. (Hikmet Halis, Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı
- Çökenoğlu, T. (2018). *Mukteda es-Sadr'ın İktidar Yürüyüşü*. İran Araştırmaları Merkezi (İRAM). https://iramcenter.org/mukteda-es-sadrin-iktidar-yuruyusu/?send_cookie_permissions=OK (E.T. 24.04.2020).
- Dahl, A. R. (1957). 'The Concept of Power' *Behavioral Science*. 2, (3), s. 201-215.
- Gavel, D. (2008). *Joseph Nye on Smart Power*. Harvard Kennedy School. <https://www.belfercenter.org/publication/joseph-nye-smart-power> (E.T. 07.10.2020).
- Gilpin, R. (1981). *War and Change in World Politics*. New York: Cambridge University Press.

- Keçeci, A. İ. (2018). *Irak Siyasetinde Bir Karakter: Mukteda Es Sadr*. Uluslararası Politika Akademisi. <http://politikaakademisi.org/2018/05/27/irak-siyasetinde-bir-karakter-mukteda-es-sadr/> (E.T. 20.04.2020).
- Kekilli, E. (2018a). *Irak Seçimleri: Irak Siyasetinin Dönüşümü ve Irak Siyasetine Meydan Okumalar*. Ortadoğu ve Afrika Araştırmacıları Derneği. <http://ordaf.org/irak-secimleri-irak-siyasetinin-donusumu-ve-irak-siyasetine-meydan-okumalar/> (E.T. 22.04.2020).
- Kekilli, E. (2018b). *Irak Genel Seçimler: Irak'ta Yeni Bir Kültür Arayışı. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)*. 239, s. 1-28.
- Keohane O. R. ve Nye, S. J. (1977). *Power and Interdependence World Politics in Transition*, Boston: Little, Brown, and Co.
- Keohane, O. R. ve Nye, S. J. (1998). Power and Interdependence in the Information Age. *Foreign Affairs*. 77, (5), s.81-94.
- Lee, G. (2009). A Theory of Soft Power and Korea's Soft Power Strategy. *Korean Journal of Defence Analysis*. 21, (2), s. 205-218.
- Lukes, S. (1974). *Power: A Radical View*. London and New York: Macmillan.
- MacDonald, A. (2018). *Iraqi Communists and Shia Sadrists Unite to Tackle Corruption and Sectarianism*. Middle East Eye. <https://www.middleeasteye.net/news/iraqi-communists-and-shia-sadrists-unite-tackle-corruption-and-sectarianism> (E.T. 24.04.2020).
- Mearsheimer, J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton Company.
- Mepa News, (2018). *Mukteda es-Sadr*. <https://www.mepanews.com/mukteda-es-sadr-260h.htm> (E.T. 20.04.2020).
- Morgenthau, H. (1964). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: Alfred A. Knopf.
- Nye, S. J. (1990a). The Changing Nature of World Power. *Political Science Quarterly*. 105, (2), s. 177–192.
- Nye, S. J. (1990b). *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic Books.
- Nye, S. J. (1990c). Soft Power. *Foreign Policy*. 80, Twentieth Anniversary Autumn, s.153-171.
- Nye, S. J. (2005). *Yumuşak Güç, Dünya Siyasetinde Başarının Yolu*. (Reyhan İ. Aydın Çev.) Ankara: Elips Kitap.
- Nye, S. J. (2008). Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 616, (1), s. 94-109.
- Nye, S. J. (2008b). Security and Smart Power. *American Behavioral Scientist*. 51, (9), s. 1351–1356.
- Özbey, G. H. (2018). *Irak'ta Sadr kazanınca kim kazandı?*. <http://www.gercekhayat.com.tr/ortadogu/irakta-sadr-kazaninca-kim-kazandi/> (E.T. 19.04.2020).
- Özcan, M. (2003). *Irak'ta Direnişin İslâmî Vechesi*. Ali Ahmetbeyoğlu, Hayrullah Cengiz, Yahya Başkan (Ed.), *Irak Dosyası II* içinde (s. 183- 207). İstanbul: Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları.
- Öztürk, S. (2018). *Ortadoğu'daki Gelişmeler Çerçevesinde Mukteda El Sadr ve Hareketinin Irak'ta Yükselişi*, Güvenlik Çalışmaları Dergisi. 20, (1), s. 57-71.
- Roggio, B. (2008). *Mugnyah Behind Establishment of Mahdi Army*. The Long War Journal, https://www.longwarjournal.org/archives/2008/02/mugnyah_behind_esta.php (E.T. 19.04.2020).

- Sanders, L. (2018). *Who is Muqtada al-Sadr, Iraq's influential Shiite cleric?*. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/who-is-muqtada-al-sadr-iraqs-influential-shiite-cleric/a-43777944> (E.T. 16.05.2020).
- Shanahan, R. (2004). Shi'a Political Development in Iraq: The Case of the Islamic Da'wa Party. *Third World Quarterly*. 25, (5), s. 943-954.
- Sputniknews, (2016). *Sadr Yanlıları Yeşil Bölge'yi Kuşattı*. Sputnik Türkiye. <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201603181021576396-sadr-irak-yesil-bolge/> (E.T. 24.03.2020).
- Sputniknews, (2018). *Irak'ta Genel Seçimlerin Kesin Sonuçları*. Sputnik Türkiye. <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201805191033512604-irak-genel-sevim-sadr-koalisyon-sairun-birinci/> (E.T.27.05.2020).
- Svensson, B. (2016). *Irak'ta İktidar Faktörü: Mukteda El Sadr*. Deutsch Welle. <https://www.dw.com/tr/irakta-iktidar-fakt%C3%B6r%C3%BC-mukteda-el-sadr/a-19239303> (E.T. 24.04.2020).
- Tokdemir, E. (2020). *Yumuşak Güç: Kalpler ve Akıllar Kazanılabilir mi?*, Sarkaç. <https://sarkac.org/2020/02/yumusak-guc-nedir/> (E.T. 19.08.2020).
- Vuving, L. A. (2009). *How Soft Power Works*. American Political Science Association annual meeting, Toronto.
- Waltz, N. K. (1986). Reflections on Theory of International Politics: A Response to My Critics. R. O. Keohane (Ed.), *Neorealism and Its Critics* içinde (s. 45-322). New York: Columbia University Press.
- Wiley, N. J. (2004). *Irak Şiileri*. (Metin Mutanoğlu ve Osman Baş Çev.). İstanbul: Ekin Yayınları.